

O'ZBEKISTONDA YUZ BERGAN QATOG'ON SIYOSATI.

Karimova Bahoroy Husanovna

bahoroykarimova@gmail.com

ANNOTATSIYA

O'zbekistonda yuz bergan qatog'on siyosati mustaqillikdan oldin o'zbek aholisining holati, paxta ishi, o'zbek ishi, qatog'on siyosati. Yolg'on va tuxmatga qolgan xalqi. O'zbeklarning og'ir axvoli. Mustaqillikga erishishda Islom Karimovning tutgan o'rni va xalq tinchligi.

KALIT SO'Z

Paxta ishi, qatog'on, orol fojiasi, noxaq ayiblovlar, yurt tinchligi, mustaqillik, qonun, ayovsizlik, sudlov, qamoq, zo'ravonlik, iqtisodiy va siyosiy axvol.

ANNOTATION

The repression policy in Uzbekistan, the situation of the Uzbek population before independence, the cotton issue, the Uzbek case, the repression policy. A people who have been lied to and slandered. The difficult situation of the Uzbeks. The role of Islam Karimov in achieving independence and the peace of the people.

KEY WORD

Cotton case, repression, island tragedy, unjust accusations, national peace, independence, law, lawlessness, trial, imprisonment, violence, economic and political situation.

АННОТАЦИЯ

Политика репрессий в Узбекистане, положение узбекского населения до обретения независимости, хлопковый вопрос, случай Узбекистана, политика репрессий. Народ, которого обманули и оклеветали. Тяжелое положение узбеков. Роль Ислама Каримова в достижении независимости и мира народов.

КЛЮЧЕВОЕ СЛОВО

Хлопковое дело, репрессии, островная трагедия, несправедливые обвинения, национальный мир, независимость, закон, беззаконие, суд, тюремное заключение, насилие, экономическая и политическая ситуация.

1983-1990-yillarda O'Z SSRda paxta ishi bo'yicha jami 40mingdan ortiq kishi tergov qilindi. Ularni praktura tomonidan tergov qilindi va 5 mingga yaqini soxta ayiblov bilan ayibdor ekanligini aniqladi va boshqa turli xildagi ayiblarni qo'yadi. Bundan tashqari T.X. Gdlyan va N.V.Ivanov rahbarligida

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

tergov guruhlari O'zbekiston SSRda paxta tayyorlash va uni qayta ishlash bilan bog'liq jarayonlarda qo'shib yozish, o'g'irlik, ko'zbo'yamachilik, poraxo'rlikni siyosiy taraflama olg'a suradigan zamon edi. (Aslida bu moliyaviy taraflama olib borilayotgan qirg'inlik SSSR iqtisodiy jihatdan chuqur ildiz otib ketdi. Va yolg'on va bo'xtan ko'rsatmalar asosida amalga oshar edi. Gdlyanov va Ivanovski guruhning faoliyati natijasida respublikada qishloq xo'jaligi yetakchilari mutaxasislarining 45% paxtachilik brigadasining 35% va boshqa ko'plab tuman kotiblari sovet va xo'jalik raxbarlari o'z vazifasidan olib tashlandi. 1983-yilda Markaziy Qo'mitaning ko'rsatmasidagi raxbarlar boshchiligiga jimoiy ish qo'zg'atildi. 1983-1988-yillarda O'zbekiston bo'yicha jinoiy ish bo'yicha nohaq qamalganlarning 600tasi rahbarlik qilayotganlar edi.Ularning 60% kalxoz xodimlari savxoz direktorlari 45% yetuk va mustaqil ishlay oladigan qishloq xo'jaligining xodimlari edi. Bu jaroyonga masul KPICC MQ nomenkulturasining 172 O'Z kompaniyasidagilar QM nomenkulturasini 1813 nafar xodim javobgarlikga tortildi. Ularning 70% viloyat,shahar,partiyasining tumanpartiya qo'miyasining raislari edi. Keyinchalik markaz tomonidan javobgarlikga tortadilar. Oradan ozgina vaqt o'tgach 1980-yillar qatog'onda noxaq qoralanadilar. Shu yili ham xalq asosan qoralanadigan yil edi.Eng avvalo SHarof Rashidov qoralanadi.1986-1987-yillarda faqat O'zbekiston kompaniyasi M.Q.ga fuqorolardan 50mingdan ortiq xat va shikoyatlar kelib tushadi rahbaryat esa bunga etiborsizlik bilan qarab qo'ya olmas edi.

20 mingdan ortiq kishi Qo'mita boshliqlari bo'lib o'zlarining talablarini amalga oshirdi. 1989-yilgacha Respublikamizda paxta monakulturasini bilan bog'liq ishlar olib borildi.

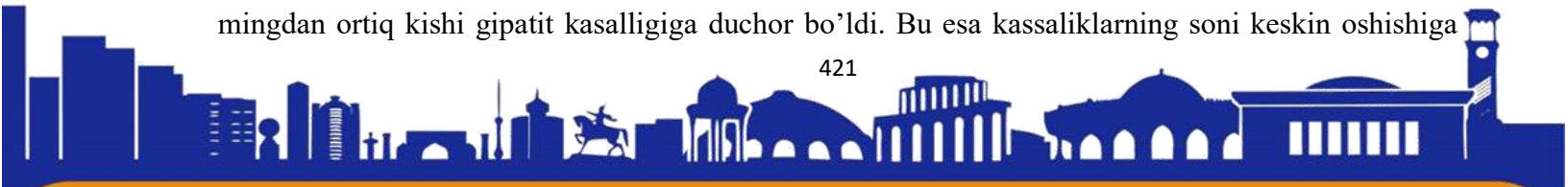

Komissiya ishining faoliyati 40ming tomdan iborat ish ko'rib chiqildi. 1990-yilning iyun oyiga kelib komissiya muxim xulosaga keldi va 1990-yilning 13-iyun kuni Moskva shaxridagi ittifoqga ko'ra bosh praktura ittifoqi oliy sudining rayisi adilya vazirligi yozgan xatga javob qaytaradi. Respublikamizda xalq xo'jaligi yerlarining 4.3 foizi yoki 850.4 mln so'mga kam milliy daromat oldi. 1989-yilda O'zbekistonda har bir kishiga sobiq ittifoqdagi o'rtacha darajadagi mablag', bir yarim barobardan kam edi. 1970-yilda boshlariga kelib O'zbekistonda SSSR deyarli barcha yer maydonlarini o'zlashtirdi va paxta ekinlarini ekish uchun topshirdi. G'o'zaning o'sishini tezlashtirish maqsadida suvni isrof qilishni, orol dengizining qurib qolishiga sabab bo'ldi. Bu esa mintaqadagi ekologik axolini yanada yomonlashtirdi. Melkulov va uning oldidagi o'z sheriklari Muzaffarov va Qudratovni fosh qilish orqali I.A.Kanomov chiqishi va shundan so'ng u orqali SH.Rashidov ni nishonga olishni maqsad qiladi. 1983-yilda Buxorodagi ilgari o'ylab rejalashtirilgan va amalga oshirgan opiratsiyasi Muzaffarov va Qudratovlar qamoqqa olindi.

Respublikada kattalar va o'smirlarning umumiy ko'rsatkichi 1976-yilda 2466.5 tadan 1990-yilda 3598.6 tadan edi. Tashqi muxit sarbiy oqibatlarini sababli teridagi salbiy kasalliklar shuningdek asab tizimining kasalliklari paydo bo'ldi. Bundan tashqari o'sayotgan yosh avlot uchun ham bu juda yomon edi. O'sha vaqtlarda yani 1989-yildan boshlab 1.4 qon aylanishining tizimli kasalliklari undan tashqari 1.3 marta ko'payadi. Silkasalligi esa 3% ga ko'payadi. Respublikamizda har yili 200 mingdan ortiq kishi gipatit kasalligiga duchor bo'ldi. Bu esa kasalliklarning soni keskin oshishiga

sabab buladi. BMT Orolbuyi mintaqasi uchun inson xafsizligi bo'yicha ko'p tomonlama sheriklik asosida transfondining tuzilishi o'zbek diplomatsiyasi uchun katta yutuq bo'ldi. Agar mustaqillik davrida O'zbekiston bo'yicha 1 million 220 ming gektarga yaqin o'rmonzor yaratilgan bo'lsa shundan 400 ming gektarda Orolbo'yi hududiga to'g'iri kelar edi. Hozirgi kunda orol bo'yining suvsiz hududi 2018-2019-yillarda 500 ming gektar yangi o'rmonzorlar paydo bo'ldi. Orol dengizining 1989-yillari va 2014-yil yuza qismi 3.500 km hajmi esa 27 km kub edi. Orol dengiziga Amudaryo va Sirdaryodan suv kelib quyilar edi. 300 dan ortiq orollarni o'z ichiga oladi. Ularning 80% dengizning shimoliy va sharqiy qismini o'z ichiga oladi. Amudaryo orol dengizining 38,6km kubini sirdaryo esa 14,5 km kubini suv olib borilar edi. Mutxish voqiyadan keyin 2000-yilga kelib 22-yillarning oxirgi darajasi 1950 m, pasroqda 31m gacha komisiyasiga pasayib ketadi. 2001-yil buyuk orol dengizi g'arbgga va sharqga bo'linadi 2001- 2003-yillarda dastlabki maydonning to'rtidan bir qismi orol dengizi va 10% ga yaqini dengiz suvi qolgan edi bugungi kunda esa 3800km kvadrat bo'lgan qumli va tuzli chullar mavjud. Orol dengizining suv satxi har yiliga pasayib turgan 1825-yilga kelib suv satxi pasayadi . 1835-yilga kelib suv satxi kutariladi. 1881-yilda Ko'kotol yarim daryoga aylanib qoladi. 1862-yilda suvi yana kamaya boshlaydi. 1919-yilga dunyo maydoni 67300 km suv miqdori 1087 km bo'lgan bo'lsa, 1935-yilga kelib maydon 69670 km kub suvning miqdori 1153 km ga kelib qoldi.

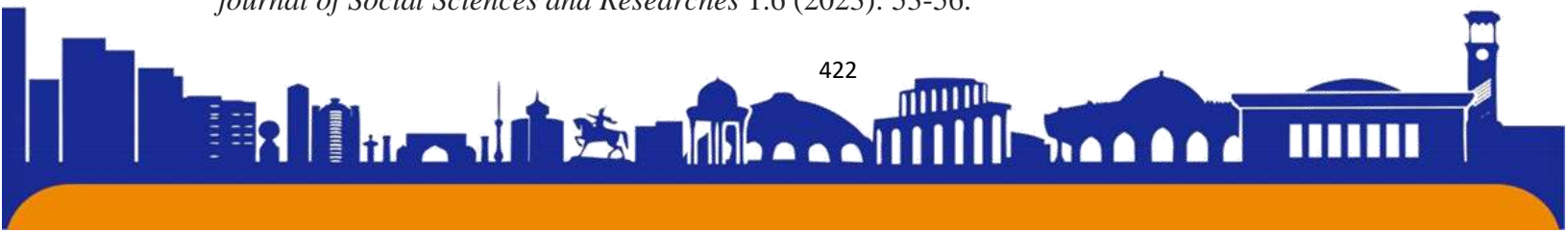
Xulosa

Qatog'on siyosatida olib borilgan turli xildagi mo'roralar ayollar uchun turli xildagi qiynoqlar oliasi uchun zulimlar. Turli xildagi bayram va marosimlarni o'tkazishga qarshi edilar. Bu esa xalqni juda ayanchli axvolga keldiradi. Bunda asosan traktorchilar va paxtachilar aziyat chekar edi. Bu esa xalq ichida qo'zg'olon va norozichilikga sabab bo'ldi.

O'zbeklar uchun alohida qiynoqlar, bosh ko'targanlarni esa surgun qilinar qamab juda kop aziyat chekar edi. Xalqning nochor va pulsiz yashashi insonning gurur va shani eng avval toblanadigan xalq xo'rlanar edi. Buni yaxshilash uchun I.A. Karimov jasorat bilan SSSR davrida mustaqillik uchun jon jaxti bn kurashadi. Biz esa yurtimiz ravnaqini yanada oshirishimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar.

- O'zbekistonning eng yangi tarixi.
- Naim oblomurodov va Talipov Toshkent Iqtisod-Moliya 2022.
- O'rta OSIYODA GIDROGEOGRAFIK Berg
- Qizi, Hamidova Dilrabo Chori, et al. "JASMIN (JASMINUM) TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 53-56.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023

- Qizi, Jo'Rayeva Go'Zal Davlat, Shaymanov Sherzod Kamol O'G'Li, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "GO 'ZAL KATALPANING MARFOLOGIYASI VA MANZARAVIYLIK XUSUSIYATLARI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 46-49.
- Jumageldiyevna, Gulshan Nurmatova, Abdurayimova Mujgona Abdujalilovna, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "PISTA (PISTACIA) TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 36-38.
- Jumageldiyevna, Gulshan Nurmatova, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "KIVI O'SIMLIGI HAQIDA." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 12-17.
- Abdullayev, Muxtorjon, and Samandarbek Mamarajabov. "VARIETIES AND ACHIEVEMENTS OF WHEAT PLANT SELECTION IN UZBEKISTAN." *Eurasian Journal of Academic Research* 2.11 (2022): 100-104.
- Xayitovna, Pirimqulova Muxabbat, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "Cauliflower Growing Technology." *Texas Journal of Multidisciplinary Studies* 6 (2022): 8-10.
- Xayitovna, Pirimqulova Muxabbat, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "KARTOSHKANING TARQALISH HUDUDLARI." *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI* 2.18 (2023): 209-212.
- Abdukarimovna, Abdukarimova Mamlakat, Kulmurotova Aziza Muhiddinovna, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "TOMATO PESTS." *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities* 11.2 (2023): 427-430.
- Xayitovna, Pirimqulova Muhabbat, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "Types of corn grown in Uzbekistan and their peculiarities." *Texas Journal of Agriculture and Biological Sciences* 3 (2022): 59-63.
- Qizi, Xushvaqtova Muhlisa Nuriddin, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "ACHCHIQ BODOM TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 141-149.
- Faxriddinovich, Mamarajabov Samandarbek. "ZIRK (BERBERIS) TURKUMI." *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI* 2.16 (2023): 690-694.
- Jumageldiyevna, Gulshan Nurmatova, and Mamarajabov Samandarbek Faxriddinovich. "ZARANG (ACER) TURKUMI." *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches* 1.6 (2023): 6-11.

